

גיליון הורים פרשת נח

הורים יקרים,

בפרשת נח מספר נושאים מרכזיים: נח ודור המבול, תיבת נח – ההכנות, המבול, היציאה מהתיבה, הציווים, קשת בענן, תפוצות הגויים ודור הפלגה, עשרה דורות מנח עד אברהם

לקראת השבת מצורפים חמישה סיפורים/מדרשים:

סיפור א' - לא נחתם גזר דינם של דור המבול אלא על הגזל שגזלו לשם הנאה

מדרש ב' – מעשה נטיעת הכרם של נח

סיפור ג' – ומוראכם וחתמכם יהיה על כל-חית הארץ – על אור החיים הקדוש

מדרש ד' - מעשה אברהם והפסלים

סיפור ה' - כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד

מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה

שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

על הפסוק "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם" מביא רש"י עפ"י הגמרא בסנהדרין קח. "שלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל" מאחר שבני דור המבול לא היו חסרים טובה אחת מן הטובות שישנם בעוה"ז, נמצא שלא גזלו מחבריהם לצורך מחייתם אלא עשו כן מרעות הלב בלבד. גניבה לשם גניבה וגזלה לשם גזלה, ולכך לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל.

ומביא "הבן איש חי" רבינו יוסף חיים משל לגנב שנתפס במחתרת והובא בפני המלך לחרוץ משפטו. גזר עליו המלך גזר דין מות בתליה על עץ. ראה הגנב כי כלתה אליו הרעה מאת המלך, לכן פתח פיו בחכמה, ויאמר אל המלך: אדוני המלך ירום הודו! ככל אשר גזר עלי המלך הריני מקבל עלי באהבה. אך בקשה אחת לי מאת המלך לפני מותי! ויאמר המלך: מה בקשתך ותען. ויאמר הגנב: ישנה חכמה נפלאה שאין אדם על פני כדור הארץ יודע לעשותה מלבדי וחבל שחכמה נפלאה זו תרד עמי שאולה. על כן נפשי בבקשתי

ללמדה את המלך כדי שישאר לחכמה זו זכר בעולם ולא תאבד. וישאל המלך: מהי חכמה נפלאה זו? ויען הגנב: יודע אני לזרוע זרע באדמה אחר הכנה מסוימת וכעבור זמן קצר ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים. אמר המלך: בוא נצא אל גינת ביתך המלך ושם נראה את גודל חכמתך ובינתך לעיני כל השרים. ביקש הגנב סממנים מסויימים ועפ"י הוראת המלך מיד הובאו לפניו. שחק הגנב את

הסממנים עירבב אותם הניחם בתוך ספל מים ולתוכם נתן את הגרעין הפלאי. כשהכל מוכן ומזומן אמר הגנב כעת צריך להכניס את הגרעין באדמה, אך בכדי שיפעל את פעולתו צריך להכניסו אדם שידייו לא נגעו מעולם בגזל או בגניבה. אם יזרע בידי נקי כפיים ובר לבב וראו זה פלא, אך אם גנב ואפילו פעם אחת לא תצליח הסגולה לפעול והגרעין נבול יכול. ומכיון שגנבתי ונתפסתי במחתרת איני יכול לעשות פעולה זו ולכן בקשתי שהמשנה למלך יתחב את הגרעין באדמה! ויאמר המשנה למלך: לא אסתיר מכם, כי בהיותי נער

אבי היה שולח אותי לקניות ומפקיד בידי סכום כסף, הייתי עורך את הקניות ואומר לאבי שהקניות עלו סכום גבוה מסכום הקניה ואת הכסף הנותר הייתי משלשל לתוך כיסי וסרח העודף נשאר ברשותי. אמנם נער הייתי וצעיר לימים לכן הורתי היתר לעצמי כי על אבי מוטל עול פרנסתי והרי הוא עצם מעצמי ובשר מבשרי וכיס אחד לנו. לכן חוששני שסגולה זו לא תפעל בידי שהרי איני נקי כפיים.

פנה הגנב אל שר האוצר, ואמר לו: כבודו יכניס את הגרעין לתוך האדמה! ויען שר האוצר ויאמר: הרי הדבר גלוי וידוע שכל חשבונות הממלכה מסורים בידי ושגיאיות מי יבין. הרי אני מגלגל בשנה מחזור של מליארדי דולארים שמא טעיתי בחשבון וחיבבתי את קופת אוצר המלך אשר לא כדת, ולכן איני יכול לעשות סגולה זו.

בלית ברירה פנה הגנב אל המלך, ויאמר: א"כ המלך בכבודו ובעצמו יואל נא לתחוב את הגרעין באדמה! ויאמר המלך: את חטאי אני מזכיר היום, בהיותי נסיך קט ראיתי בכספת של אבי המלך מחרוזת פנינים יפה להפליא חמדתי אותה בלבי וממחשבה למעשה לקחת אותה לעצמי בלא רואים, לכן גם ידי אינן נקיות דיו.

אז פתח הגנב פיו בחכמה ויאמר אל המלך: אדוני המלך! שר האוצר שלך הודה שידי אינם נקיות, המשנה למלך הודה שגנב מאביו כסף, ואף המלך בכבודו ובעצמו אמר שחמד וגנב מחרוזת מאביו. א"כ למה יצא הקצף ותחרוץ את משפטי למיתה על גנבתי, ואנכי לא גנבתי מתוך חמדה ותאוה אלא מחמת העניות שלחצה אותי ושלחתי את ידי למלא את נפשי הרעבה! וכבר אמר החכם מכל אדם: "לא יבוזו לגנב כי יגנוב, למלא נפשו כי ירעב" (משלי ו ל). ויבוש המלך ויבן כי עשה הגנב בחכמה ויחון אותו וישלחהו לחפשי.

לעומת זאת, "דור המבול" גנב וגזל לשם הנאה.

מדרש ב' לשולחן שבת

מובא במדרש תנחומא (נח, יג) על מעשה נטיעת הכרם של נח ביציאה מהתיבה. קשבא נח לטע כרם, בא שטון ועמד לפניו. אמר לו: מה אתה נוטע? אמר לו: כרם. אמר לו: מה טיבו? אמר לו: פרותיו מתוקים, בין לחים בין יבשים, ועושין מהן יין המשמח לכבות. אמר לו שטון, בא ונשתתף שנינו בכרם זה. אמר לו: לחיי. מה עשה שטון? הביא כבש והרגו תחת הגפן, אחר כך הביא ארי והרגו שם, ואחר כך הביא קוף והרגו תחת הכרם והטיפו דמן באותו הכרם והשקוהו מדמיהו. רמז לו, שקדם שישתה אדם מן היין, הרי הוא תם ככבש זו שאינה יודעת כלום, וכרחל לפני גוזזיה נאלמה. שתה פהגן, הרי הוא גבור פארי ואמר אין פמותו בעולם. פיון ששתה יותר מדי, נעשה כחזיר מתלקלף במי רגלים ובדבר אחר. נשתפר, נעשה כקוף עומד ומרקד ומשחק ומוציא לפני הכל נבלות הפה, ואינו יודע מה יעשה.

צריך להבחין במלאכתו המיוחדת של השטן שמתלבש לעיתים בדברים טובים שצריך לעשותם אך אנו עלולים למצוא את עצמנו במסלול המוביל אל החטא. לכן כל ילד חייב להיות עירני להתנהגות חבריו ולדבוק בחברים שיסייעו לו להתרומם מעלה ולא חלילה ליפול מטה בעצת היצר הרע.

סיפור ג' לשולחן שבת

לאחר המבול כתוב בפרשה "ומראַקם וחתַקם יִהְיֶה על פל-חַיַת הָאָרֶץ ועל פל-עוֹף הַשָּׁמַיִם..... ובכל-דְּגֵי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ" (ט, ב). ומובא בגמרא (שבת קנא) : "רבי שמעון בן אלעזר אומר, תינוק בן יומו חי, אין צריך לשמר מן החולדה ומן העכברים ועוג מלך הבשן מת צריך לשמר מן החולדה ומן העכברים, שנאמר "ומראַקם וחתַקם יִהְיֶה על פל-חַיַת הָאָרֶץ וגו'" כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על הבריות וכיון שמת בטלה אימתו "

ומסופר על אור החיים הקדוש (ר' חיים בן עטר) שפעם אחת מושלה של העיר סאלי עמד להשיא את בתו ובקש לתפור לה בגדים מיוחדים שאת מלאכת השזירה המיוחדת ידע רבם של היהודים אור החיים. המושל ציוה את עבדיו לבקש מהרב לבצע את המלאכה וכשבאו השליחים לאור החיים סירב בטענה שהוא כבר הרוויח די מחייתו לחודש זה וכעת הוא עוסק בלימוד תורה. השליחים הנדהמים הסבירו לו זאת שוב וציינו שהוא מסתכן מאוד, אבל הרב ענה: "כבר שנשבעתי על דבר זה". אמרו לו אם כן בא עמנו למושל. הרב לא התרגש נשאר שלו, עטה על גופו את מעילו העליון, נטל את טליתו, תפילין, וספר תהילים והתלווה אל השליחים.

לבינתיים הודיעו השליחים למושל על "חוצפתו" של הרב. המושל בזעמו הגדול על הרב, ציווה להשליך אותו לגוב האריות שלא אכלו כמה ימים. והנה כשהתקרבו לכלוב של האריות נשמע נהמותיהם של האריות המורעבים. מיד הובילו את הרב לדלת צדדית ודחפו אותו פנימה בשמחה גדולה שהנה רבם הגדול של היהודים בעוד כמה דקות ימות. אור החיים הקדוש לא הראה שום אות פחד ומיד התיישב על הרצפה והתחיל לומר מזמורי תהילים בנחת. והנה זה פלא, כל האריות נתקבצו סביבו מכשכשים בזנבם ושום איוושה אינה בוקעת מלועם, כולם הסתכלו בתדהמה ובמיוחד המושל שהיה כולו באימה ופחד, כולו רוטט וציוה לשחרר את הרב, ואף העניק לו מתנות הרבה וביקש ממנו סליחה.

מדרש ד' לשולחן שבת

תחילת מלחמתו של אברהם בעובדי הפסלים:

פעם אחת היה צריך תרח ללכת והושיב את אברהם בנו למכור במקומו. הגיע אדם לחנות לקנות אמר לו אברהם: "בן כמה אתה?" אמר לו: "בן חמישים או שישים" אמר לו אברהם: "אוי לאותו אדם שמשתחוה לבן יום. התבייש אותו אדם והלך לו. לאחר מכן הגיעה אישה ובידה קערת סולת. אמרה לאברהם – קח תניח בפני הפסלים. לקח אברהם מטה ושבר את כל הפסלים ושם את המטה ביד הפסל הכי גדול. כאשר הגיע אביו שאל אותו: "מה קרה לכל הפסלים?" ענה לו אברהם: "לא אשקר לך. באה אישה אחת והביאה קערת סולתוביקשה ממני להגיש להם. הגשתי להם וכל פסל אמר שהוא הראשון שיאכל. קם הפסל הגדול הזה שהיה ביניהם לקח את המקל ושבר את כולם. אמר לו תרח: אתה משטה בי? הם יכולים בכלל? השיב לו אברהם "ישמעו אנניך מה שפיך אומר". לקח תרח את אברהם ומסרו לנמרוד.

אמר לו נמרוד נשתחוה לאש? אמר לו אברהם "נשתחוה למים שמכבים את האש". אמר לו נשתחוה למים? השיב אברהם נשתחוה לעננים שמורידים את המים. אמר לו נשתחוה לעננים? השיב אברהם נשתחוה לרוח שמפזרים את העננים. אמר לו אז נשתחוה לרוח. השיבו אברהם נשתחוה לאנשים שמסוגלים לעמוד בפני הרוח. אמר לו נמרוד אתה משחק איתי במילים? אני איני משתחוה אלא לאש והרי אני משליכך בתוכו ויבוא האלוהים שאתה משתחוה לו ויצילך ממנו. היה שם הרן שהתלבט: "אם ינצח אברהם אז אני אהיה עם אברהם ואם ינצח נמרוד אומר שאני עם נמרוד. כיוון שירד אברהם לכבשן האש ונצל, שאלו את הרן: עם מי אתה? השיב להם – אני עם אברהם. מיד השליכוהו לאש ונשרף. (תרגום מדרש רבה פרשה לח)

סיפור ה' לשולחן שבת

במדרש רבה בסוף פרשת נח מובא הסיפור על אברהם אבינו ששבר את הפסלים של תרח אביו (הובא לעיל). אברהם אבינו נתן לכל אחד מאיתנו את הכח להילחם בדעות שגויות ומקולקלות גם אם נראה שרוב האנשים חושבים אחרת. על אברהם אבינו נאמר במדרש: "רבי יהודה אומר: כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד" (בראשית רבה מב ח)

מספרים על הגאון רבי יונתן אייבשיץ, שפעם אחת נקרא אל המלך, שם עמד הכומר ושאל: "מה כוונת הכתוב: 'אחרי רבים להטות'?", הרב הסביר שכאשר יש מחלוקת בין החכמים צריכים אנו לפסוק כדעת הרוב. אמר לו הכומר: "אם כן, צריכים כל היהודים להתנצר, כי אנו הנוצרים רוב, והיהודים צריכים ללכת אחר הרוב". המלך אמר לרב שיש לו שהות של שבוע ימים כדי לענות תשובה משביעת רצון, ואם לא, היהודים יוכלו לבחור אם להתנצר או להיות מגורשים מארצו בעירום ובחוסר כל. ביום ראשון, כאשר המלך, הכומר והעם היו בבית תיפלתם, עמד הרב מחוץ לכנסיה, הסתכל לשמיים והוציא מפיו קולות התפעלות. כאשר המלך והכומר ראו אותו, הם ניגשו אליו ושאלו על מה הוא מסתכל. רבי יונתן השיב: "זהו רגע היסטורי, המלאכים כעת משוררים ומנגנים שירות ותשבחות למלך מלכי המלכים הקב"ה, שערי הרקיע נפתחו ויש רשות לחלק מבני האדם לראותם וליהנות מצילי נגינתם. הנה, שם המלאך רפאל מנגן בכינור, בצד ימין רואים בבירור את המלאך מיכאל מנגן בעוד וקנן, המלאך אוריאל בנבל ועוגב, גבריאל על התופים ויש עוד כמה מלאכים, אותם איני מכיר אבל הם מנגנים מאוד יפה... הטו אוזן, התבוננו ותתענגו..." המלך והכומר התביישו להודות שהם לא זכו להימנות עם אותם בני האדם להם ניתנה הרשות ליהנות מהמחזה האור קולי, ולכן גם הם הרימו ראשם לשמים, השמיעו קולות של התפעלות ועשו את עצמם נהנים ממוסיקה ערבה של הרמוניה נפלאה. אנשים נוספים שהיו בסביבה ראו את המלך, הכומר ורב היהודים מתבוננים לשמים ומתפעלים. הם שאלו מה מתרחש, והכומר התנדב להסביר שעת ניתן לראות ולשמע את נגינת המלאכים, ומי שאינו מסוגל לראות זאת, הוא כנראה רשע וחוטא. מהר מאוד התאספו במקום מאות "צדיקים" שראו, שמעו והתפעלו... אז ביקש הרב לדבר עם המלך והכומר ביחידות, מחוץ להתקהלות. הם עלו על גבעה קטנה, ואז הרב שאל אותם בכנות: "האם אתם באמת רואים ושמעתם את ניגון המלאכים?", הם הסמיקו, אבל המלך הודה ואמר: "האמת היא שלא ממש...", אז גם הכומר הודה שלא ראה ולא שמע כלום, אבל אין זה אומר כלום כי בדיוק נגמרה לו הסוללה במכשיר השמיעה...

אז גם רבי יונתן הודה ואמר: "האמת היא שגם אני לא ראיתי ולא שמעתי כלום, אבל מה אומר ומה אגיד? הרי לפנינו מאות אנשים שמסתכלים לשמים ומתענגים על צילי ניגון המלאכים... הם רוב ואנו מיעוט, אולי הם צודקים ובאמת נפתחו שערי הרקיע וניתן לראות את המלאכים מנגנים ושרים?" המלך והכומר הבינו את הרמז, הם קיבלו תשובה משביעת רצון וביטלו את הגזירה שהייתה על היהודים.

המסר לילדים- לא כל דבר שהרוב עושה או חושב באמת נכון אלא אנו צריכים לדבוק בתלמידי חכמים שילמדו אותנו להבחין בדעות הנכונות גם אם אנו נהיה במיעוט.

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

נזו ודור המבול

1. השלימו: "נח איש צדיק, תמים היה בדורותיו" (ו,ט)
2. למה רשום "נח איש צדיק תמים בדורותיו" ולא בדורו? (רש"י ו,ט) יש חלק מרבתינו שהיו דורשים אותו לשבח וחלק לגנאי. לשבח שגם אם היה בדורו צדיקים אז הוא היה יותר צדיק מהם. ולגנאי שרק לפי דורו היה צדיק ושם היה בדורו של אברהם לא היה שווה כלום.
3. מה ההבדל בין ההתהלכות של נח להתהלכות של אברהם? (רש"י ו,ט) באברהם נאמר אשר התהלכתי לפניו. נח היה צריך סעד לתומכו. אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאלי

4. מדוע לא הצמידה התורה את שמות בניו של נח למילים 'אלה תולדות נח' (רש"י ו,ט) ללמד שעיקר תולדותיהם של צדיקים זה מעשיהם הטובים.
5. מי היו שלושת בניו של נח? (ו,י) שם חם ויפת
6. מה היה החטא העיקרי בדור המבול? (ו,יא) הגזל
7. מה העונש לדורו של נח? (ו,יג) הקב"ה משחית את כל בשר

תיבת נזו

1. מה הקב"ה מצווה את נח לבנות? (ו,יד) תבה
2. כמה זמן נמשכה בניית התיבה ומדוע? (רש"י ו,יד) מאה עשרים שנים כדי שיראו דורו וישאלו ואולי יעשו תשובה
3. ממה הייתה עשויה התיבה? (ו,יד) עצי גפר
4. איזה חומר זה "כפר"? (רש"י ו,יד) זפת
5. מה פירוש המילה "צהר" (שתי אפשרויות)? (רש"י ו,יד) יש אומרים חלון קטן ויש אומרים מרגלית-אבן יקרה שהייתה מאירה להם.
6. כמה זמן נמשכה בניית התיבה ומדוע? (רש"י ו,יד) 120 שנה, אולי כשיראו אנשי הדור את נח בונה את התיבה יחזרו בתשובה.
7. מה היו מידות התיבה של נח? (ו,טו) 300 אמה אורך, 50 אמה רוחב, ו-30 אמה גובהה
8. כמה קומות היו בתיבה? (ו,טז) שלוש
9. מי היה בכל קומה בתיבה? (רש"י ו,טז) עליונה-לנח ומשפחתו, אמצעית-לבע"ח תחתונה-זבל
10. על שם מה נקרא המבול כך? (רש"י ו,יז) שבלה (הפך לישן) את הכל, שבלבל את הכל, שהוביל את הכל מהגבוה לנמוך.
11. מי נכנס עם נח לתיבה מבני האדם? (ו,יח) אשתו, בניו, ונשות בניו.
12. כמה חיות מכל סוג נח הכניס לתיבה. (ו,יט) מבע"ח לא טהורים שנים. מהטהורים שבעה שבעה
13. למה נכתב "שנים מכל יבואו" ולא "שנים מכל תקח"? (רש"י ו,כ) בע"ח יבואו מאליהם
14. כמה זמן נמשך המבול? (ז,ד) ארבעים יום וארבעים לילה.
15. כמה ימים לפני המבול ציווה ה' לנח להיכנס לתיבה? (ז,ד) שבעה ימים
16. באיזה גיל היה נח בכניסתו לתיבה? (ז,ו) בן 600 שנה.

המבול

1. למה הקב"ה סגר את התיבה (רש"י ז,טז) הקב"ה הגן על התיבה שלא ישברו אותה. הקב"ה הקיף את התבה בדובים ואריות שהרגו כל מי שהתקרב אליה
2. מה היה גובה המים מעל כל ההרים? (ז,כ) טו' אמות
3. איזה בעלי חיים לא מתו במבול (חוץ מאלו שהיו בתיבה)? (רש"י ז,כב) הדגים.
4. כמה זמן המתין נח עד שפתח את חלון התבה? (ז,ח) ארבעים יום
5. את מי שלח נח בראשונה לבוק האם ניתן לצאת? (ז,ח) העורב
6. מה הביאה היונה בפיה? (ח,יא) עלה זית
7. כמה זמן סה"כ נמשך המבול עד יציאת נח מהתבה? (רש"י ח,יד) שנה תמימה

היציאה מהתיבה, הציווים, קשת בענן

1. מה עשה נח מיד ביציאתו מהתיבה? (ח,כ) בנה מזבח והקריב עליו קורבנות
2. מתי נכנס באדם יצר הרע? מאיזו מילה לומדים זאת? (רש"י ח,כא) משעה שנולד. המילה "מנעוריו"
3. מה התיר ה' לנח לאכול ביציאתו מהתיבה? (ט,ב) כל רמש אשר הוא חי = את כל בעלי החיים
4. מה הוא האות שנתן ה' לנח שלא יבוא עוד מבול על הארץ? (ט,יג) הקשת בענן.
5. איך קשור רבי שמעון בר יוחאי לפרשתנו? (רש"י ט,יב) בדורו לא היו נצרכים לקשת, מכיוון שהיו צדיקים גמורים.
6. מה עשה נח ביציאתו מן התיבה (לאחר שהקריב קורבנות)? (ט,כ) נטע כרם, ושתה מן היין שהפיק כרם זה.
7. מה קרה לנח לאחר ששתה יין? (ט,כא) השתכר

תפוצות הגויים ודור הפלגה

1. מי היה גיבור ציד לפני ה' (י, ח) נמרוד.
2. מה המשמעות של הפסוק " על כן יאמר" (רש"י י, ט) כל אדם ברשע, עז פנים יכונה כנמרוד גבור ציד
3. איזה שפה דיברו כל הארץ לפני מגדל בבל? (רש"י יא, א) לשון הקודש
4. למה רצו דור הפלגה לבנות מגדל? (שני פירושים) (רש"י יא, א) 1. באו בעצה למרוד ביה' והציעו לעשות מגדל לעלות לרקיע ולעשות מלחמה עם הקב"ה 2. אמרו כל 1556 שנים הרקיע מתמוטט(כמו במבול) ולכן נעשה לו סמוכות שלא יפול למה נסעו מקדם האנשים שישבו שם? (רש"י יא, ב) חיפשו מקום שכולם יוכלו להיות ביחד
5. כיצד מנע הקב"ה את תוכניתם של דור הפלגה? (יא, ז) הקב"ה בילבל את שפתם
6. למה נקראת העיר 'בבל' בשם זה? (יא, ט) כי ה' בלל את כל שפת הארץ.

עשרה דורות מנזו עד אברהם

1. מי היו בניו של תרח? (יא, כז) אברם, נחור והרן
2. מי היה אבא של לוט? (יא, כה) הרן
3. לאן רצה תרח ללכת יחד עם אברהם? (יא, לא) ארץ כנען